

Notranjec

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA
ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo
leto 4 K, za pol leta 2 K.
Posamezne številke po 10 v.
Na naročbe brez denarja se
ne oziramo. Uredništvo in
upravnništvo je v Ljubljani
Breg štev. 12.

Inserati
se računajo za celo stran
36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za
 $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani
9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K. Pri
večkratni objavi primeren
popust. Mala naznanila po
20 vin. od petit-vrstice.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Po Vilharjevi slavnosti.

S čutom neizkaljenega zadovoljstva smo se vračali z Vilharjeve slavnosti. Minila je v popolni harmoniji brez neredov in preprirov. Kakor morda še pri nobeni veliki narodni slavnosti, tako natančno in pazno se je izogibal odbor, da onemogoči nesoglasja, da nastopa napram vsem taktno in ne zaide niti najmanj v politično strankarstvo, Slavnost je bila le slovensko-narodna, kulturna in kot taka povsem nadstrankarska. Ne da bi nam mogel kdo očitati, da hočemo strankarsko motiti nepolitično slavnost, lahko danes, ko je minilo skoro že mesec dni, pribijemo, da je od početka do konca pri vsem delu za Vilharjevo slavo manjkala tista stranka in tisti stan, ki toliko besediči, da je v njegovem taboru Slovenstvo. Klerikalci so izostali od Vilharjeve slavnosti, ne trdimo, da so to storili demonstrativno, ampak storili so to, ker jim je neko čuvstvo reklo, da semkaj ne spadajo. Kjer se slavi mož, ki je budil narod iz spanja, kjer se žrtvuje gmotno, kjer se postavlja spomin, ki kaže da je narod hvaležen onemu, ki je širil prosveto, in da želi še več prosvete, kjer se je postavilo častno znamenje in okras Postojni in vsi Notranjski, tam manjkajo „črni“ možje in njihovi kimovci. Da se je udeležilo slavnosti četvero (to je bil velik shod!) klerikalnih dijakov, le kaže, da je v srcih teh mladih ljudi še boj neke dobre strani, ki vabi k prosveti, in bi ubožci vsaj na zunaj še radi varovali slike s prosvetlenejšim delom našega naroda. Klerikalstvo pa je izostalo. Nihče ni odbijal klerikalcev, a ker je sama proti prosveti, zato so ostali skriti. To se nam je zdelo vredno, da pribijemo, ker je značilno.

Odsotnost klerikalcev je bila nekaj tako naravnega, da se ni nihče čudil in ni nikogar motilo. To dejstvo nam je v potrdilo, da se lotimo lahko tudi v naprej brez njih vsakega velikega narodnega dela. In Vilharjeva slavnost je v nas ravno vzbudila prepri-

čanje, da smo sposobni za velike naloge. Izkazalo se je, da je zanje sposobno naše središče — Postojna, ki je zlahka zmagala vse priprave in ves naval gostov, izkazala se je krepka vez in sloga med notranjskim tržanom in kmetom. Ako smo mogli Notranjci prirediti tako krasno kulturno slavnost, se moremo lotiti tudi enkrat podjetja, ki bi se ga lahko imenovalo „gospodarska slavnost“: gospodarske razstave.

Misel na gospodarsko razstavo v Postojni ni nova. Podjetni notranjski rodoljubi jo goje že več let. Mislimo, da bi bil sedaj pravi čas, da začnemo s pripravami in načrti. Voditi nas bi moralo pri tem, da moderna razstava ni le slika sedanjega položaja, ampak da mora kazati tudi, kako se naj preustroji naše gospodarstvo, tedaj ne le, kako je sedaj, ampak tudi, kako bodi, — pokazati mora tudi slabe strani, torej tudi, kako ne sme biti. Obsegati mora tudi vsestranski gospodarski pouk — nekake kratke gospodarske učne tečaje.

Gotovo bi bilo v interesu notranjske kmetske stvari, če bi se oglasila v našem listu razna mnenja o bodoči gospodarski razstavi v Postojni, ki bi bila prva splošna gospodarska razstava na Slovenskem. Treba le poguma in podjetnosti. In da veliko zamoremo, to nam je pokazala neminljivega spomina slavnost našega Vilharja.

Politične vesti.

Državni zbor prične s svojim delovanjem zopet dne 20. t. m., odsek za volilno reformo pa že 12. t. m. Zasedanje bo trajalo do konca novembra. Novembra se snidejo v Budimpešti delegacije, ki bodo zborovale tri tedne. Meseca decembra bodo za kratko dobo sklicani deželni zbori, da rešijo najnujnejše stvari. Meseca januarja bo državni zbor nadaljeval svoje zasedanje, dokler se ne razpusti. Nove volitve se bodo vršile najbrž meseca marca prihodnjega leta in sicer, kakor se trdi, povsod

na en dan, t. j. 25. marca 1907. Iz tega sklepajo, da upa vlada v parlamentu prodreti z volilno reformo in da se bodo vršile volitve že po novem redu.

Jugoslovanske dneve bi se moglo nazivati zadnje dni velikega srpana in prve dni kimovca. V Sofiji, glavnem mestu bolgarskem, najprej in na to v Zagrebu so se zbrali številni zastopniki vseh jugoslovanskih narodov. V Sofiji je bil shod jugoslovanskih časnikarjev, književnikov in dijakov, ki so se vsi posvetovali o tem, kako bi se ojačili stiki med jugoslovanskimi narodi. V Zagrebu pa se je vršil hrvatski-vsesokolski zlet. Slovenskih sokolov je došlo 472, med njimi tudi sokoli iz Postojne in Ilirske Bistrice, Poljakov 300, Čehov 800, med njimi župan zlate Prage dr. Groš, srbskih „dušanovcev“ 250 in bolgarskih „junakov“ nad 200 (srbska telovadna društva se imenujejo namreč „Dušan Silni“, bolgarska pa „Junaki“). Pozdravi so bili seveda prekrasni. Pri javnih telovadbah je nastopilo okoli 3000 telovadcev vseh sokolskih društev. Vršila se je tudi tekmovalna telovadba, kjer so baje dosegli Slovenci največje uspehe. Končni izid še ni znan. Ljudske slavnosti se je udeležilo nad 20.000 ljudi. Pri slavnosti se je rekla marsikatera ostra politična beseda. Slovenska govornika br. Rybář in Ravnihar sta izrekla zadovoljstvo in soglasje, da so Hrvati obrnili hrbet Dunaju in Avstriji in obetala slovensko pomoč.

Na Reki živi neka čudna italijanska družba, ki je po tem, da je skrpana iz mešanice odpadnikov vseh narodov in prekvašena z Židi, prav podobna tržaški italijanski družbi. Ko so se vračali izletniki zagrebške

sokolske slavnosti iz Dalmacije, so jih reški Talijani napadli z revolverji in kameni. Sokoli so jih odplačali s pestmi. Prišlo je do takih spopadov, da je nad 80 oseb ranjenih. Med Hrvati vlada nepopisno ogorčenje, ker so bili napadeni tudi gosti Čehi. Osobito za Dalmacijo je ta dogodek dober nauk. Tamošnji Hrvati že dalj časa fantazirajo o zvezi z Italijani in že marsikakšno poleno se je vrglo tržaškemu Slovincem, ki so se vedno protivili vsaki taki „zvezi“, ki bi bila sklenjena na račun primorskih Slovanov. Zdaj morda uvidijo celo dalmatinski gospodje, da s tako zalego, kakršno vsebuje Reka in Trst, ni možno skleniti trajne sloge.

Češko-madžarsko pobratimstvo. V zadnjem času so si Madjari mnogo prizadevali, da bi v boju z Avstrijo pridobili na svojo stran Čeha, da bi jih ti podpirali s svojim uplivom. Madjarski poslanec Kovač in češki poslanec Klofač sta se zelo trudila, da dosežeta to zvezo. Vendar so se pogajanja razbila, ker Čehi niso bili voljni žrtvovati dva milijona svojih rojakov na Ogrskem — Slovakov madjarski samopašnosti.

Madjari proti civilni listi. Ogrski politik Lendjel je stavil predlog, da naj se civilna lista, t. j. plača, ki jo dobiva cesar od Ogrov, črta za 5 milijonov, češ, da je Ogrska preveč obremenjena, ker mora plačevati 23 milijonov, dasi cesar le sem pa tam pride na Ogrsko. Predlog je dobil večino in bo najbrž spravljen sedaj vladajočo, t. j. neodvisno stranko na Ogrskem v velike škripce.

K vojaškim vajam v Dalmacijo pride tudi cesar. V ta namen so pripravljene zelo stroge varnostne odredbe. Po vsej Dalmaciji kar mrgoli orožnikov in

Listek.

Kmečka vstaja.

Zgodovinska povest iz 16. stoletja. — Hrvaški spisal Avgust Šenoa.

(Dalje.)

„Jaz sem se seveda z drugimi umikal proti gozdu. Nakrat pa zadene krogla mojega konja. Padem tudi jaz in izgubim zavest. — Ko sem se prebudil, sem bil v turškem robstvu. Nisem imel dosti časa razmišljati o nesreči. Vkovane so nas gnali v Dubico, Banjoluko, v Travnik, Drinopolje in Carigrad. Slekli so nas do srajce, nas tolkli z biči, postelja nam je bil kamen pod milim nebom. Hranili so nas z mrvico slabega kruha. Okovi so nas ogulili do krvi, polovica jih je poginilo med potjo. A v Carigradu ni bil konec nesreče. Signali so nas v smrdljivo jamo, da nas tam razdele na ladje, kjer bomo prikovanani veslali do smrti. Obolél sem. Pride dan, ko so nas imeli odpeljati na ladje. Jaz se stisnem in skrčim kakor pravi Lazar. Mimo mene pride star Turčin, oficir menda, pa mi reče hrvatski: „Kaj cviliš, boječnež?“ Kot da me je strela ošinila. Med tujci sem slišal svoj jezik. „Teško bolezen imam, gospod, ne morem se zdržati na nogah.“ „Od kod si, kristjan?“

„Hrvat sem, čestiti aga, izpod Frankopan,“ Turčin se zamisli, me pogleda po strani in reče nekaj turških besed stražarju. Ne vem, kaj je govoril. Zvečer me je stražnik peljal na ulico do velike palače in me preda črnemu slugi, ki me odvede k gospodarju v gorenje sobe. Bil je zopet oni stari Turčin, ki me je nagovoril hrvatski: „Čuj, kristjan, moj suženj boš in postaneš vrtnar.“ Tedaj sem pozabil težkih okov, pozabil, da stojim pred gospodarjem in zakličem: „Ali si tudi ti, čestiti aga, našega rodu in naše gore list.“ Starec prebledi, zarudi, zamahne z roko: „Idi.“ Od tedaj ga nisem več videl, ampak za visokim zidom sem zalival cvetlicam. Bože, neumen opravek za junaka. Od dolgočasje in jeze sem včasih sekal cvetje, misleč, da so Turki. Sužnji smo hodili mnogokrat v mesto nakupovat za gospodarja. Na trgu sem se seznanil z beneškim mornarjem, ki je razumel hrvatski. Bil je Dalmatinec. Povedal sem mu o svoji nesreči. „Dalo bi se ti pomagati“, mi pravi. „Kako?“ „Z denarjem gre tu vse.“ V par dneh me zopet sreča in mi izroči steklenko rakije. Bila je kot da jo je skuhal vrag. Svetoval mi je, da žnjo opijanem vratarja in glavnega vrtnarja. Pred dvorom me je imel čakati Dalmatinec. Tako je tudi bilo. Ko sta se črna pijanca zgrudila, sem s sekro

detektivov in vsakega tujca preiščejo z vso natančnostjo. Za čas cesarjevega bivanja v Dalmaciji je prepovedano nositi vsako orožje.

Poljaki na Nemškem morajo pod krutostjo nemške vlade silno trpeti. V šolah skušajo Nemci iztrebiti vsako sled poljskega jezika in ne puščajo otrokom niti očenaša moliti v materinem jeziku. Nemci so pač povsod enaki.

Srbija je sporočila dunajski vladi, da je pripravljena udati se v vseh stvareh, ki se tičejo carinske pogodbe. Ohraniti si hoče le proste roke pri naročevanju topov in drugega orožja. To pa ne ngaja avstrijski vladi, ki zahteva, da se mora Srbija udati tudi v tem vprašanju. V to seveda Srbija kot svobodna država ne more privoliti in zato se carinski spor nadaljuje.

Turčija se pripravlja za vojsko z Bolgarijo in združuje svoje čete ob bolgarski meji.

Na Ruskem se nemiri nadaljujejo. Vsak dan se sliši o zavrtnih umorih in požigih.

Domače vesti.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani opozarja vse one svoje podružnice, ki letos še niso naznanile svojih odborov in funkcionarjev, naj to store vsaj do 10. septembra t. l. Rabijo naj za to vlani doposlane tiskаницe. Te podatke rabi družbino vodstvo za koledar 1907. leta. Ko bi prezrla kaka podružnica ta opominj, zvraca naj potem krivdo sama na-se.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani naznanja, da je na veliki skupščini v Logatcu 2. t. m.

razsodnikom izvoljeni g. prof. dr. Josip Tominšek odklonil to častno zvanje, ker je ono naperjeno, ne bo rekel namenoma, a vsekako očitno v svojih posledicah proti možu, ki je ž njim v najožji dotiki, proti ravnatelju g. H. Schreinerju. Tem povodom si je vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ izvolilo vsled § 18., alineja 3. svojih pravil g. ravnatelja Schreinerja za interimnega družbenega razsodnika ter svetovalca v važnih družbenih zadevah.

Gasilno društvo vipavsko priredi veliko slavnost o priliki svojega 25 letnega obstanka dne 8. kimavca t. l. v Vipavi, s sledečim sporedom: Dne 7. kimavca: Zvečer serenada po trgu ter užiganje umetnega ognja in raket na „Starem gradu“. Dne 8. kimavca: 1. Sprejem gostov „Pred gradom“, razdeljenje kolanj in obhod po trgu. 2. Ob 12. uri skupen obed „pod skalo“. 3. Ob 1. uri otvoritev plesa „Pod kostanjem“ in pri gosp. županu Hrovatinu. 4. Ob 7. uri pričetek večerne zabave. Slavnosten govor, petje in godba. 5. Ples. K obilni vdeležbi uljudno vabi odbor.

Iz Studenca. Ubilo je samskega čevljarja Jerneja Severja iz Studenca pri Postojni. Ko je na pogorišču svojega brata poleg treh drugih delavcev delal, se je zvrnil s konca hiše podstrešni zid nanj in ga popolnoma zmečkal. Drugi trije so še pravočasno utekli in se izognili nesreči. Ponesrečeni Jernej Sever (Škantinov) je prišel še le pred par meseci iz Amerike domov.

Zopet požar na Studencu pri Postojni. V ponedeljek dne 3. t. m. zjutraj okoli 3. ure je pričelo goreti pri Antonu Šabec na Studencu h. št. 12. Ogenj se je hitro razširil in v kratkem času upepelil sosednje

presekal okove in splezal čez vrata. Dalmatinec je bil mož-beseda. Dva dni pozneje nas je že nesel veter po morju proti našim krajem. Ko so me zopet videli rojaki, so menili, da sem vstal iz groba. Jaz pa sem rekel: Živ sem! Trikrat Bog pomaga, a četrtič bi menda zmagal vrag. Odrekel sem se vojakom, a od tedaj mi je ostalo ime „pribežnik“, ker sem trikrat ubežal iz turškega robstva.“

„Bogami, junak si, boljši od mene“, pristavi Marko, „škoda, da si vrgel puško od sebe. Vrne se k nam.“

Tedaj pa Kata prime Ilijo za roko in živo zakliče: „Kaj mi snubite moža, ki je moj!“

„Ne boj se, duša moja, Kata“, nasmehne se Ilija mirno, „dosti sem se mučil, zdaj hočem mirovati pri svoji dragi.“

Uskok Marko se zamisli. „Da“, reče slednjič, „kakor pluto na vodi smo. Srečen, kdor priplava na breg. Jeli tako, gospod župnik?“

„Človek obrača, bog pa obrne. Božja milost je velika in ne zapušča poštenjaka“, odgovori župnik.

„A kako si prišel semkaj“, vpraša uskok.

„E, tako slučajno. Doma mi je vse pomrlo. Ban mi je dovolil, da služim, kjer hočem. Prišel sem semkaj služiti Heningovce na priporočilo gospoda podbana Am-

broža — tega je zdaj 19 let. Slednjič so mi dali ta dom in rekel sem: ženi se. Po poslih sem prišel nekoč do Pišeca na Štajerskem in v hiši nekega Osvalda je služilo čedno dekletce — ta ženica moja. Oči so me pogrele in vprašal sem jo: „Ali bi bil zate, Kata?“ In ona je zamenjala štajersko nošo z našim oplečkom in obula opanke. Tako sva se našla in vzela, devet let je tega in ni za hip mi ni žal, da sem stvoril iz Štajerke Hrvatico.“

„Bog vama daj srečo“, vzdigne uskok vrč, „krasen človek si, Ilija, in če ti ni žal, poljubiva se junaško in si bodiva pobratima.“

„Hočem, Marko“, reče Ilija in mu poda desnico.

„Na junaško zdravje, na junaško vero, Ilija. Evo polagam roko na glavo sinka tvojega in zaklinjam se pri bogu in svetem Nikoli, da ti hočem biti brat v sreči in nesreči, brat tvoji ženi, oče tvoji deci. Moja desnica tebi udana in tvoja obrana. A ti, sveti oče, blagoslovi.“

„Trdna vera“, odvrne Ilija.

„Amen“, završi župnik in blagoslovi stara junaka, a mlada brata.

(Dalje prih.)

hiše gospodarjev: Štefana Blažič, Lovrenca Sever, Andreja Dolenc, Matije Smrdel, Matiji Vadnjalu je zgorel le živinski hlev in šupa. Zavarovani so bili sicer vsi, a škode je najmanj še enkrat toliko. Kako je ogenj nastal, se še ne ve, a sumijo, da je nekdo zažgal in so baje tudi enega sumljivega človeka zaprli.

Iz Knežaka. F. Vičiča iz Knežaka je udaril konj s tako silo v nogo, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Iz Logatca. Hlapec g. I. Milavca iz Dol. Logatca je peljal težko obložen voz po cesti skozi Čevico. Hlapec je sedel na vozu in ni opazil, da se igra na cesti dve leti star otrok. Kolo je šlo otroku ravno čez glavo, da so možgani kar siknili po cesti. Otrok je bil seveda hipoma mrtev.

Narodno gospodarstvo.

Gospodarska razstava v Zagrebu se je otvorila začetkom tega meseca. Prostor razstave obsega 45.000 m². Prvi oddelek obsega higijensko razstavo, poleg nje je vzoren šolski vrt, drevesnica in trtnica. Preko vzorne pivnice firme Penić se pride v vladni paviljon, v katerem so izložila gospodarska učilišča in zavodi, kjer so tudi razne pregledne tabele, iz kojih je razvideti gospodarsko stanje Hrvatske. V drugem paviljonu je razstavljena krma, čebelarški proizvodi, konzerve, dalje poskusi z umetnim gnojem. Nato pride ribarska razstava, sadje, grozdje in zelenjava. Razstavljeni so tudi sodi in vozovi. Na drugi strani je razstavljena domača industrija hrvatska. Tam stoji tudi steklenik, pod katerim se da odgojiti sadje in zelenjava tudi po zimi. Razstava gospodarskih strojev obsega 4000 m². Poleg nje stoji živinska razstava, najprej rogato blago potem pa konji, perotnine, prešiči, ovce, koze itd. Redno se vrše na razstavi poučna predavanja in zabave. Vsak dan se poučuje, kako se priredi ovočje in grozdje za transport, za sušenje in predelovanje, kako se naj uredi šolski vrt, kako se naj sortira jajca itd. Razstava je živahno obiskovana. Dozdaj je bilo že nad 50.000 ljudi v razstavi.

Stare peteline in stare kokoši moramo zaklati predno se skubijo, ker med skubljenjem postanejo neznatne in jih težko prodamo. Kokoš po skubljenju ne tehta več toliko kot poprej, zato je krma, ki smo jo dajali v tem času, izgubljena. Nikdar ne smemo kuretine predolgo pustiti pri hiši. Petelin ne sme biti starejši kot 2 in pol do 3 in pol leta, kokoš nikdar ne čez 4 leta, ker je dokazano, da po četrtem letu ne znese več toliko jajec, da bi se izplačalo jo krmiti.

Konoplja in konopljino olje je izvrstno sredstvo za preganjanje golazni, ki je posebno priporočljivo tudi zato, ker je neškodljivo, kar druga sredstva niso vedno. Če dobro namažemo in drgnemo s konopljinim oljem kožo nadlegovanih živali, v 2 ali 3 nrah poginejo vsi mrčesi. Ker je konoplja, kakor vsakemu znano,

neškodljiva, se lahko tudi uporablja pri teletih in psih, ki radi ližejo mesta, kjer jih namažemo. Konja varuje to olje pred brenclji. Izvrstno deluje tudi pri kuretini. Na vrtu med vohrovtom vsejana konoplja, prežene zemeljske bolhe, ki škodujejo vohrovtu.

Kako naj ravna gospodinja s kuhinjsko posodo. Novo kuhinjsko posodo je treba pred uporabo napolniti z mrzlo vodo, kateri smo pridejali nekaj soli in jesiha. To vodo je treba zavreti, da se posoda dobro izčisti. Če je posoda vroča, ne smemo nikdar vanjo vliti mrzle vode, ker železo in emajl rad poka. Po uporabi naj se v posodo nalije vroče vode, kateri smo pridejali sodo, če je potrebno se izčisti še s finim peskom. Če se kaj prižge, se posoda izčisti, če pustimo v nji vreti dalj časa: vodo s pepelom, soljo in jesihom.

Klanje prasičev na način, ki je v navadi na deželi, je največje trpinčenje živali. Ljudje mislijo, da morajo prasiče klati tako, da se prav počasi izkrvave, a to je napačno mnenje. Tudi, če prasiča močno zabodem, se lahko popolnoma izkrvavi in je njegovo meso ravno tako dobro, kot od počasi zaklanega. Kdor kolje prasiča, naj ga najprej z močnim kolom udari po glavi, kakor se to godi pri klanju govede, da je žival v omotici. Za klanje najmimo le izkušenega mesarja, ne pa kakega nerodneža, ki po nepotrebnem muči žival. Najbolje bi bilo žival ustreliti, tako bi najmanj trpela. Društvo za varstvo živali v Berlinu si je stavilo nalogo, da odpravi sedanje kanibalsko klanje živali in je tudi izdalo brošuro, v kateri priporoča, da se žival ustrelji, mesto da bi jo zaklali.

Zelenjavo, ki je občutljiva proti slani, lahko ohranimo nepoškodovano, če jo po slani dobro poskropimo z mrzlo vodo, še predno nanjo posije solnce in raztaja slano.

Za čebelice se sedaj neha paša. Čebelarji jemljejo panjem strd v večji meri in pripravljajo čebele za zimo. Umni čebelar ne umori zaradi strdi nikdar nobene čebele. Iz panjev v okvirji dobi brez vsake težave pogače, ne da bi bilo treba čebele moriti. Iz košev in panjev brez notranje oprave, ki se puste za pleme, se navadno ne jemlje strdi. Če se pa že odpravijo in se vzame iz njih strd, v tem slučaju naj se čebele zunaj pred čebeljakom iztrosijo in pometejo na tla. Iz panja na tla spravljene čebele se kmalu pozgube v druge panje, kjer pomnože prebivalstvo in s tem koristijo panjem.

Prasiče, ki jih imamo za pleme je treba večkrat kopati. Snažnost je za njih zdravstveno stanje izredne važnosti; s snažnostjo preprečimo tudi marsikatero bolezen. Kdor ima mnogo prasičev, naj si pripravi za kopanje prostor pri vodi ali pa primerno napravno doma; kdor jih ima malo, jih lahko večkrat s krtačo očisti in potem umije.

Nekaj besedi o razkužilih.

(Dalje.)*

Govoriti hočemo danes o kreolinu, ki je po našem mnenju za kmetško ljudstvo eno najpripravnejših razkužil. Kreolin ima namreč take lastnosti, da je popolnoma nemogoče, da bi škodoval, marveč lahko le koristi. Kreolin ni strupen, tudi ne žge in vsakdo ga lahko vzame v roke brez nevarnosti in naj je tudi otrok. To je zelo važno; kajti veliko nesreč se je že pripetilo vsled tega, ker so dobili otroci v roke nevarne tekočine, ali vsled tega, ker jih je kdo pil po pomoti. Za nas Slovence in posebej še za Notranjce pa je kreolin tudi zato zelo zanimivo sredstvo, ker ga za celo Avstro-Ogrsko edini izdeluje naš logaški rojak, inženjer in tovarnar Zmrzlikar v Deutsch-Wagram-u pri Dunaju.

Naš rojak je že leta 1886 iznašel posebno vrsto kreolina. Predno pa je stopil ž njim pred širšo javnost, dal je svojo iznajdbo preizkusiti raznim učenjakom, ki so bili ž njo zelo zadovoljni. Tudi je dobil stotine zahval in priporočil od raznih praktikov. Vse to ga je ojunčilo v podjetnosti, danes ima lepo kemično tovarno, ki tem bolj napreduje, čim bolj se razširjajo med ljudstvom pojmi o novodobnih razkužilih.

Tudi za Notranjce bi bilo priporočljivo, da bi opustili mazaštvo, da ne bi za vsak slučaj bolezni rabili, le razna domača zelišča, olje ali celo odpadke in gnojnico — kar se tudi še zelo velikokrat godi — ampak, da bi se oprijeli bolj novodobnih lekov. S tem pa seveda še nikakor ni rečeno, da bi n. pr. kreolin odvrnil in ozdravil vse bolezni in da bi ne bilo več treba klicati zdravnikov. V naslednjem hočemo navesti kedaj se lahko rabi kreolin z velikim uspehom.

Nalezljive bolezni. Ako se hočeš pred njimi zavarovati, razkuži vse izmečke in odpadke ljudij in živalij, ki trpe na kužnih boleznih. To storiš, ako izmečke in odpadke močno poliješ z zmesjo, katero dobiš, ako prideneš 5 delov kreolina 95. delom čiste vode. Na ta način razkužiš tudi stranišča, gnojišča, kjer so kali nalezljivih boleznij. Kdor ogledava bolnike, naj si po vsakem opravilu pri bolniku umije roke z 2 odstotno kreolinovo vodo. Perilo bolnikov in druge njihove potrebščine operi z 2 odstotno kreolinovo vodo, ali s kreolinovim milom. Pod, stene in strop onih sob, ali onih hlevov, kjer so bili nalezljivo bolni, dobro namaži ali umij s 5 odstotno kreolinovo vodo. Kjer tega ne moreš, zakadi prostor s kreolinom. Vlij v to svrhu na razbeljeno železo nerazredčen kreolin in odstrani se naglo iz prostora, katerega si preje dobro zaprl in zamašil. Na kubičen meter prostora, ki se ima razkužiti, vzemi 1 g kreolina. Prostor pusti pol ure dobro zaprt. Šele potem lahko zračiš. Ako pa vidiš, da

ni ves kreolin izhlapel, razbeli železo še enkrat, da izgine vsa odločena tekočina.

Kjer kajenje ni možno, potresi tla z žaganjem, ki si ga namočil v kreolinu.

Zastrupljenje krvi. Pred njo se varuješ, ako imaš navado da daš takoj na vsako rano, pa naj je ista že te ali one vrste, nerazredčen kreolin in jo zavežeš s čisto belo ruto. Razume se, da je kreolin pri večjih ranah le prva pomoč.

Opekline namaži naglo z nerazredčenim kreolinom. Ako pustiš, da se kreolin na rani posuši, vpliva naravnost čudovito. Bolečine minejo v par trenutkih in mehurji se ne zvečajo, oziroma se ne napravijo. Pripetilo se je že, da so se kuharice do komolca poparile z zavretim mlekom. Kreolin jim je pomagal, da so že čez eno uro lahko delale, ne da bi kaj čutile. Brez kreolina bi morale revice v bolnico.

Gnojne rane izmivaj s kreolinovo vodo, in jih obvezuj z obvezami, ki si jih namočil v kreolinu. Čim večja je oteklina in vnetje tem manj močno tekočino uporabljaj; kajti preveč močna kreolinova voda zaceli rano preneglo.

Razpokane in raskave roke umij zvečer v mlačni 1/4 odstotni kreolinovi vodi s kreolinovim milom. Nato še enkrat umij roke s kreolinovim milom ter posuši na rokah pene. Ko si še namazal roke s kreolinovim balzomom, obleci čez noč par starih rokavic.

Kurjih očij ne reži nikdar brez kreolina. Najboljše je, ako kaneš 2 do 3 minute preje, predno si hočeš izrezati kurje oko, kapljo kreolina na kurje oko, ki postane vsled tega skoraj popolnoma neobčutno. Tudi nož pusti preje nekoliko časa v kreolinovi vodi. Ako si se slučajno vrezal, umij rano takoj s kreolinovo vodo. Na rano in na kurje oko deni kanec čistega kreolina in zaveži prst s svežo cunjo.

Bradavice odpraviš, ako devaš neprenehoma nanje kapljice čistega kreolina.

Slabo sapo, ki ti prihaja iz ust ali nosa, odpraviš, ako grgraš kreolinovo vodo (5 do 10 kapljic kreolina na pol čaše mlačne vode) in si ž njo izpiraš usta. Tudi deni na dlan malo kreolinove vode, zamaši eno nosnico in posrkaj skozi nos zmes tako, da jo lahko pljuneš skozi usta. Ako prihaja slab duh iz želodca, pij zjutraj 2 do 4 kapljice kreolina v pol čaši vode ali mleka.

Vnetje očij. Umivaj si oči zvečer in zjutraj z vodo, kateri si na eno čašo pridejal 10 do 12 kapljic kreolina. Celozastareli očesni katari se menda na ta način odpravijo.

Driska. Kakor hitro dobiš drisko, izpij v pol čaši vode 10 do 30 kapljic kreolina. Navadno čutiš takoj nato prijetno gorkoto po životu; tudi bolečine in driska poneha. Ako to ne pomaga, vzemi vsake dve uri zopet tako množino kreolina in ponavljaj to tako dolgo, da pride zdravnik.

Vnetje v vratu. Ako začutiš v vratu bolečine, grgraj 1/2 odstotno kreolinovo tekočino. Dobro je, ako

*) Glej začetek v št. 21. — Razkužila so, kakor pove ime, sredstva, s kojih pomočjo se razkužuje, t. j. uničuje kali kužnih boleznij.

izhlapiš na razbeljenem železu nekaj kreolina, ki naj ga bolnik udihava. Tudi je dobro, ako vliješ v lonec prav vroče vode 10 do 15 kapljic kreolina, nagneš glavo čez lonec in vdihavaš sapo z odprtimi ustmi. Najboljše je, ako si deneš čez glavo brisačo. Razume se, da je kreolin tudi v tem slučaju le prva pomoč, ki je na mestu, dokler ne pride zdravnik. Vratne bolezni so kaj posebno kočljive in raznovrstne, vsled česar se nikakor ne moremo zanašati samo na kreolin in naj bi isti delal čudeže.

Ozebljine namaži zvečer s čistim kreolinom in zjutraj s kreolinovim balzomom ter jih zaveži na rahlo. (Dalje prihodnjič.)

Po svetu.

Strašna smrt. Iz Budimpešte se poroča pretresljiv slučaj, ki ga je povzročil stekel pes. Uglednega trgovca Albina Böhma iz Promontova pri Budimpešti je ugriznil domači pes, kar je Böhma tako razkačilo, da je psa ubil in dal vreči mrtvo truplo v Donavo. Pred nekaj dnevi je Böhm obolel in zdravniki so spoznali, da je bolezen posledica ugriza. Poslali so nesrečneža v Pasteurjev zavod, a tu so zdravniki spoznali, da je vsaka pomoč odveč, steklina se je že pojavljala. Böhm je želel umreti v krogu svoje rodbine in je prosil, da ga puste domov. Ravnatelj Pasteurjevega zavoda mu je to dovolil, a le s pogojem, da ga spremljata dva krepka stražnika. Ko so došli domov, se je Böhm podal v prazno sobo in se vsedel na naslonjač. Pred odprtimi vrati sta stražila 2 policaja in oba stražnika. Dva dni je govoril s svojimi sorodniki in prijatelji, ki so morali ostati pred vrati, da niso prišli ž njim v dotiko. Molil je s svojo rodbino in jo prosil, da ga obdrži v dobrem spominu. Tretji dan zvečer se je njegovo stanje poslabšalo. Sleče se sam in se vleže na posteljo. Stražnika sta prihitela k njemu in ga povezala z jermeni in rjuhami. Čez par minut se je steklina pojavila v najhujši meri. Krčevito se je jel zvijati in kmalu je 43 letni krepki mož izdihnil. Ko je Böhm umrl, je tudi njegova vdova naznanila, da jo je pes ugriznil. Peljali so jo takoj v Pasteurjev zavod.

Srebrno mesto. V mestu Guanajato v Meksiki imajo hiše, kojih stene so deloma iz srebra. Član londonske geografske družbe piše o tem sledeče: Guanajato, najstarejše mesto Meksike, so zidali Španci, ko so si prisvojili deželo. V tistih časih si Španci iz srebrnih rudnin, ki so jih našli, niso znali pridobiti več kot 65 odstotkov srebra, ostalih 35 odstotkov je še ostalo v kamenju, ki so ga porabili za zidanje. Ako bi se hiše v Guanajato danes razrušile, bi iz razvalin lahko pridobili 1.500.000 funtov šterlingov, t. j. 36 milijonov kron. Vprašanje je seveda, ali bi prebivalci mesta to dopustili. Čarobno bogastvo, ki so ga našli Španci v Guanajati, je zapustilo svoje sledove. Zidovje, s katerim so obdani rudniki, je samovredno 40.000 funtov

šterlingov, t. j. 960.000 kron. Španci so pridobili ob času okupacije v Meksiki 500 milijonov funtov v srebru. Rudniki v La Luz so nesli ob času pred revolucijo 1.200.000 funtov šterlingov, t. j. 28.800.000 kron na leto, in so tako bogati, da tudi danes lahko še nesejo toliko.

Koliko se porabi kruha na svetu. Statistiki Sunborg je izračunal, koliko kruha pojedjo posamezni narodi. Do leta 1870. so bili na prvem mestu Francozi, kojih vsak je povprečno pojedel na leto 258 *kg* kruha. Potem so prišli Danci z 250 *kg*, Belgijci z 240 *kg*, Nemci z 201 *kg*, Rusi s 173 *kg*, Avstrijanci s 155 *kg*. Najmanj kruha je pojedel Portugalec, namreč 102 *kg*. V zadnjem desetletju se je stanje spremenilo ter poje največ kruha Danec, namreč 287 *kg*, za njim pride Belgijec z 274 *kg*, Francoz z 254 *kg*, Nemec z 230 *kg*.

Ženska trikratni doktor. Portugalka Domitilla de Cavalho je bila hči revnega kmeta, ki je rano umrl ter zapustil vdovo z dvema otrokoma v največji bedi. Da se izkoplje iz siromaštva, začela se je pridno učiti ter je napravila izpit za učiteljico. Njeni odgovori so predsednika izpraševalne komisije tako presenetili, da jo je nagovarjal, naj nadaljuje študije na vseučilišču. Treba pa je bilo premagati velike ovire, da jo je vseučilišče v Coimbri sprejelo, kjer do tedaj ni študirala še nobena ženska. Z 21. letom je Domitilla napravila doktorat filozofije. Potem je nadaljevala študije ter napravila še doktorat matematike in astronomije. Ker pa vkljub dvojnemu doktoratu ni mogla dobiti službe, začela je študirati medicino ter v petih letih napravila doktorat medicine. Sedaj je dobila prav dobro službo na kliniki.

Za kratek čas.

Podedovano zlo. Zdravnik kmetici, ki se pritožuje, da nima nič otrok: „To napako ste najbrže podedovali po svoji materi.“

Dober izgovor. Mož pride ponoči pijan domu. Žena zavpije: „No, pijanec, koliko je pa spet ura?“ — Mož: „Še-le ena je.“ — V tem trenutku bije ura trikrat. — Žena: „Kaj, še lagal se mi boš?“ — Mož: „Verjemi mi, da je še-le ena, saj sem že prej vedel, da naša stara ura jeclja.“

V spovednici. Župnik: „Torej, strela vam je vpepelila koč in hlev; lejte, to je kazen za vaše brezbožno življenje.“ — Kmet: „No take kazni si pa še želim, 4000 kron sem namreč dobil iz zavarovalnice.“

Darovi za Vilharjev spomenik.

Gospod Štifter Fran, profesor v Ljubljani. 2 K 50 vin.: gosp. De Linz Peter, Hrušnje, 5 K. Srčna hvala!

Odbor za Vilharjev spomenik.

Loterijske številke.

Trst, 1. septembra	85	68	90	73	37
Praga, 5. septembra	29	44	88	87	76

Tržne cene v Ljubljani.

Semena:

Domača detelja	od K	—	do K	—
Lucerna	»	»	»	»
Laneno seme	»	»	»	»

Fižol:

Rudeči ribniški	»	»	11	—	»	»	—
Prepeličar	»	»	—	—	»	»	—

Žito:

Pšenica	»	»	15	60	»	»	—
Rž	»	»	13	—	»	»	—
Ječmen	»	»	13	—	»	»	—
Oves	»	»	15	—	»	»	—
Ajda	»	»	13	—	»	»	—

Kože:

Goveje z rogmi vred	»	»	100	—	»	»	114	—
Telečje	»	»	135	—	»	»	—	—
Svinjske	»	»	400	—	»	»	—	—
Lisičje	»	»	9	—	»	»	10	—
Kunine (belice)	»	»	32	—	»	»	38	—
» (rumenice)	»	»	45	—	»	»	56	—
Dihurjeve	»	»	6	—	»	»	6	50
Vidrne	»	»	24	—	»	»	25	—

Za 100 kilogramov.

Za par

Mala naznanila.

Vsaka vrstica v teh oznanilih stane 20 vin. Pri večkratni objavi se dovoli primeren popust. Denar je poslati naprej. Plača se lahko tudi s pismenimi znamkami.

Landauer, še dobro ohranjen se ceno proda v Postojni hišna števil. 110.

Srnjaka samca, dve leti starega proda trgovec Ivan Vidmar v Črnem Vrhu nad Idrijo.

Konjskega hlapca, v starosti 20—40 let, veččega tudi domačih del, sprejme takoj z mesečno plačo po dogovoru **Karol Kovač**, mesar in gostilničar v Starem Trgu pri Rakeku.

Kašelj. Kogar kašelj nadleguje, naj rabi okusne in olajšujoče **Kaiserjeve prsne karamele**. 2470 notarsko poverjenih spričeval nam dokazuje, kako uspešno se jih rabi zoper kašelj, hripavost, katar in zaslinjenje. — Zavitek 20 in 40 vinarjev. — Edino pristne so one, ki imajo varstveno znamko »Drei Tannen«. Zalogo ima **J. Hus**, lekarnar v Vipavi.

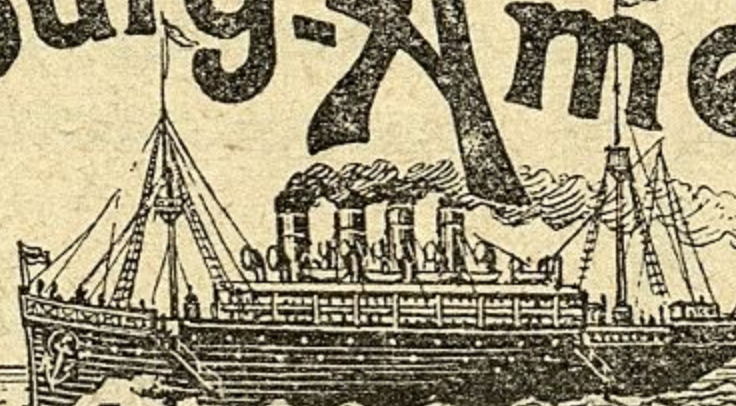
Učenec in učenka se takoj sprejmeta v trgovino mešanega blaga **Frana Zadnek** v Senožečah.

Cementne cevi razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri **Jos. Deklevi** v Postojni.

Mlin in stiskalnico (prešo) za sadni mošt in malo rabljena, večje vrste proda **Leop. Meden**, Igavas-Stari trg pri Rakeku.

Apno se bode razprodajalo od 4. septembra naprej. Cena po dogovoru med posameznimi posestniki. Gospodarski odsek na Razdrtem.

Hamburg-Amerika Linie

Vožnja traja dni **6** dni izvrstna prilika za potovanje in ostane z najnovejšimi leta 1905 in 06 zgrajenimi velikanskimi parniki **"Amerika" 24.000 ton** **"Kaiserin Augusta-Victoria" 25.000 ton** foraj še enkrat večji kakor do sedaj veliki parniki z 8-12.000 tonami

Pojasnita daje zastopnik: **Fr. Seunig, Ljubljana** Kolodvorske-ulice št. 28

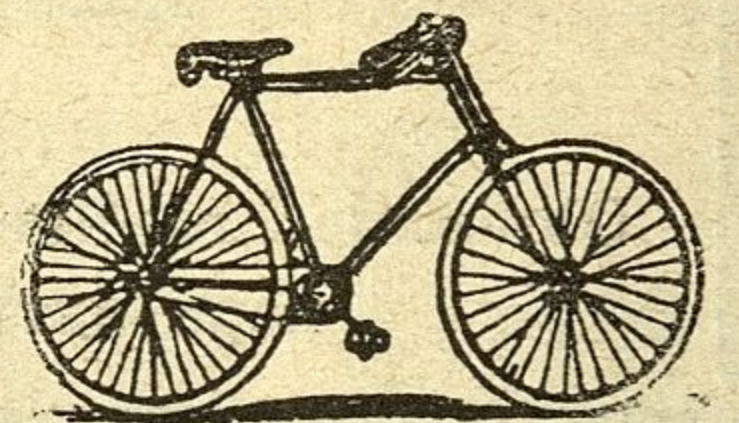
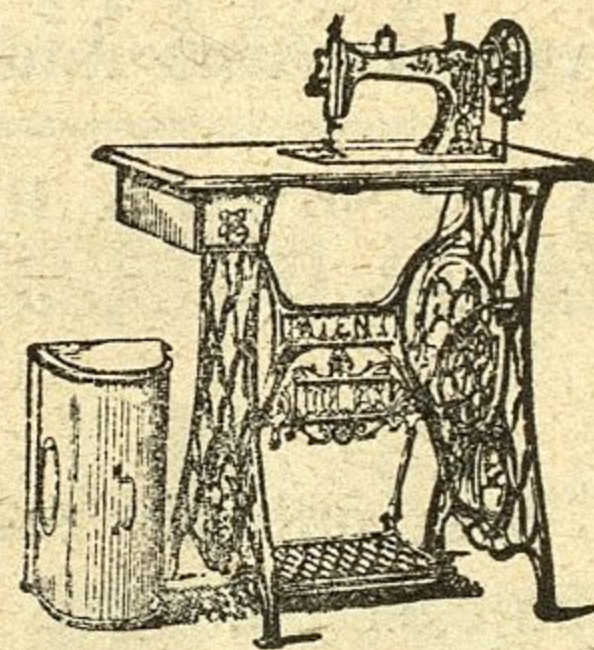
Odhod iz Ljubljane vsaki ponedeljek, torek in četrtek v tednu.

IVAN JAX & sin v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporočata svojo bogato zalogo

šivalnih strojev, voznih koles in pisalnih strojev.

Pouk v šivanju in vezenju na stroje brezplačen.

V hiši gospe Helene Orešek v Postojni

● zobozdravnik ●

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7

Amerik. zobz. =
Vsa zobotehnična dela

Amerik. zobz. =
so v konces. ateleja

O. SEYDL

izvršujejo.

Ordinira vsako soboto od 8. do 5. ure.

LJUBLJANA

Pred Škofijo 3

JOSIP KORDIN

LJUBLJANA

Pred Škofijo 3

priporoča

● svojo bogato zalogo vsakovrstnih zanesljivih semen ●

kakor: črne domače, lucerne in rudeče detelje, esparsete, velikanske rumene, rudeče in bele pese, in korenje za krmo. Raznih semen graha, vseh vrst trav: rafijevo ličje, travnišnice, mešane za suho in mokro zemljo, jesenska repa, vse vrste solate, kakor sploh vseh kuhinjskih zelišč in kmetijskih semen

po nizkih cenah.

Poštnim potom izvršujejo se naročila točno in solidno.

Deška meščanska šola v Postojni.

Št. 2.

Razglas.

Na deški meščanski šoli v Postojni se prične šolsko leto 1906/7 v ponedeljek, dne 17. septembra t. l.

Vpisovanje v prvi razred je v četrtek, petek in soboto, dne 13., 14. in 15. septembra od 8. do 12. ure.

Roditelji ali njih namestniki naj zglase učence v ravnateljevi pisarni, ki je začasno v poslopju ljudske šole v Postojni.

V prvi razred se sprejmejo vsi tisti dečki, ki dokažejo s šolskim naznanilom, da so z zadostnim uspehom dovršili **peto šolsko leto** (torej ne peti razred) katerekoli javne ljudske šole.

V soboto, dne 15. septembra ob 10. uri je sprejemna preizkušnja za tiste učence, ki ne morejo dokazati, da so z zadostnim uspehom dovršili peto šolsko leto, ki pa so dopolnili 11. leto starosti ali ga dopolnijo najkasneje do 15. januarja 1907.

Ravnateljstvo trirazredne deške meščanske šole

v Postojni, dne 1. septembra 1906.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
===== dopoludne. =====

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po $4\frac{1}{2}\%$ brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.

Pivovarna „G. AUER-jevi dediči“

v Ljubljani, Wolfove ulice šte. 12.

priporoča svoje izvrstno marčno in na bavorski način varjeno pivo

===== v prid družbe sv. Cirila in Metoda. =====

Zaloge na Notranjskem so: v Idriji (založnik gosp. Franjo Didič, posestnik i. t. d.), v Št. Petru na Krasu (založnik gosp. Anton Rebec, vinotržec), v Prestranku (založnik „Mlekarska zadruga“) in v Žireh (založnik gosp. Matija Gostiša, posestnik).

V ponedeljek, dne 10. septembra 1906

se vrši

prihodnji živinjski semenj

===== v Ilirski Bistrici. =====

• • •

===== Vabi se kupce in prodajalce k obilni vdeležbi. =====

Županstvo v Ilirski Bistrici

dne 4. septembra 1906.

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

Karol Jelovšek

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Notranjci, rabite narodni kolek v korist družbe sv. Cirila in Metoda!

MAKS ŠEBER

v Postojni.

Akcidenčna tiskarna.

Knjigoveznica.

Fotografični atelije.

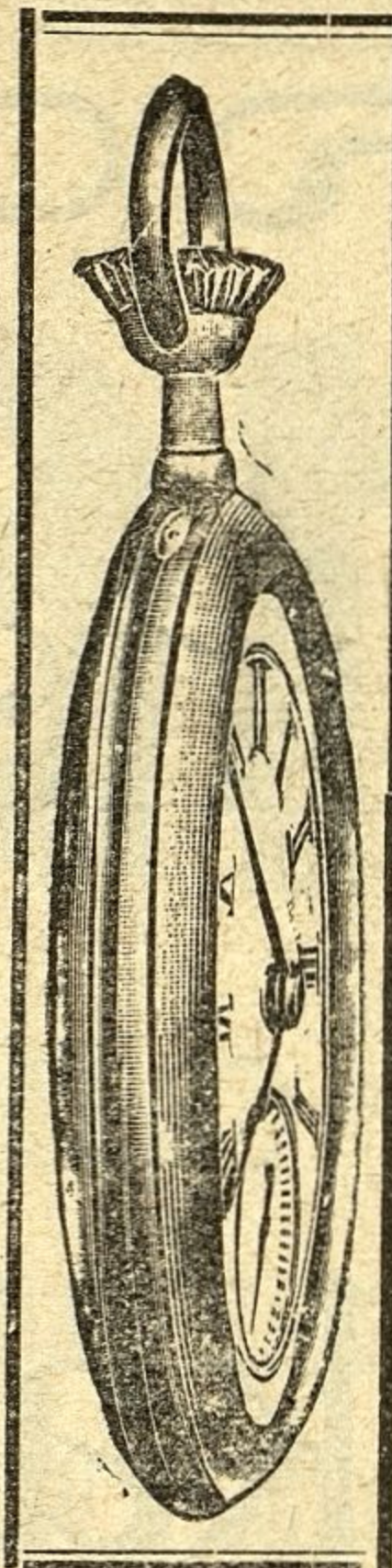

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarne zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veselicam in občnim zborom, programe, naznani o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznani itd. itd.

Zahtevajte cenike zastonj in poštnine prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka na debelo in drobno.

U r a r

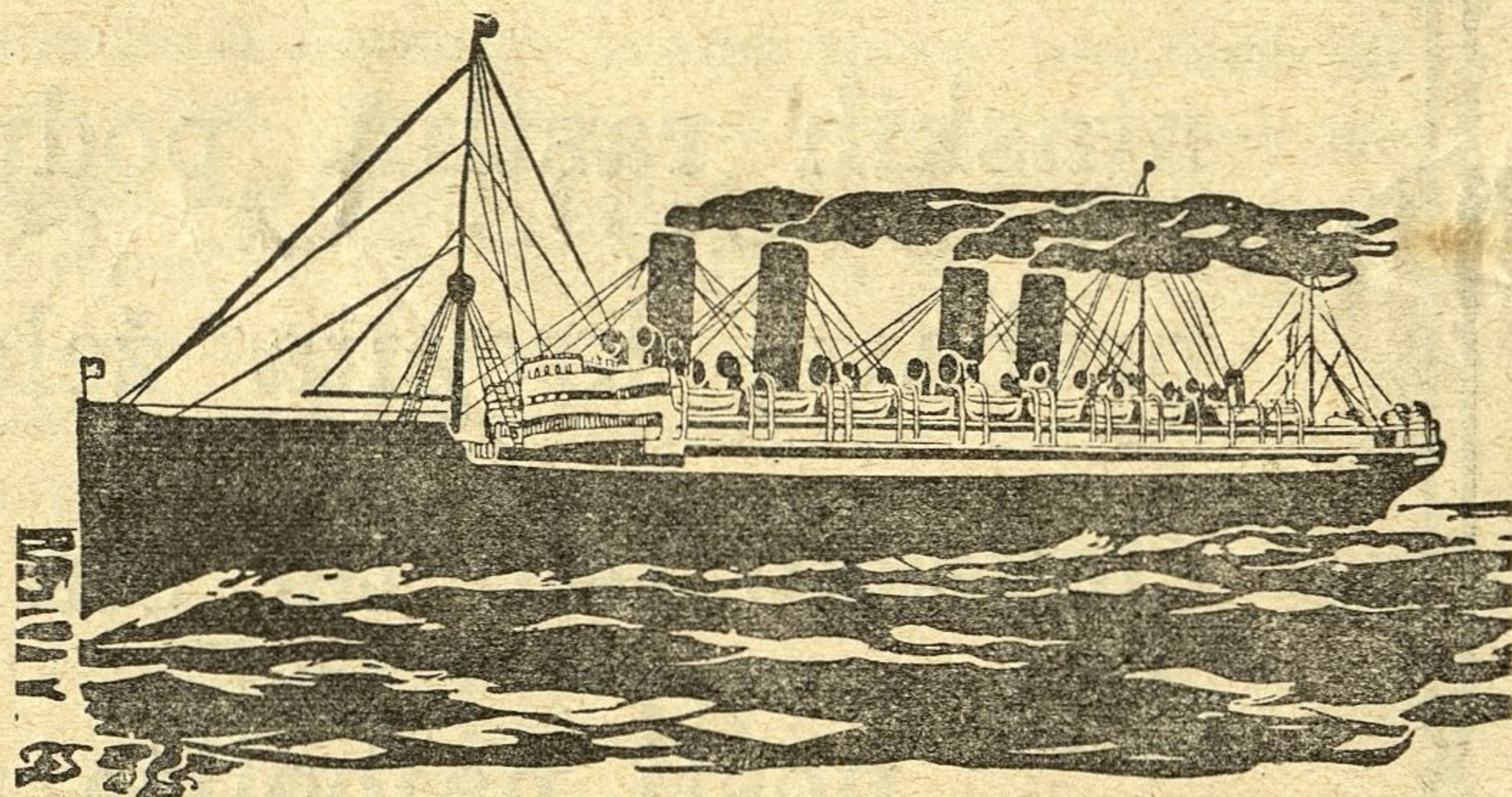
in trgovec zlatnine in srebernine, delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v Biel, Genovi in Glashütte.

POZOR!

BERITE!

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je s parniki „Severonemškega Lloyd“

iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“, „Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike gori navednega parobrodne družstva kakor tudi listke za vse proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU
KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto. — Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in brezplačno. — Postrežba poštna, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado, Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno čez Galveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno. Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimora in na vse ostale dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo, Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Rastlinski liker

in

rastlinska grenčica

„Jelen“

sta sestavljena iz najzdravilnejših planinskih rastlin, podpirata in pospešujeta prebavo, krepita želodec in z njim celo človeško telo ter sta vsled teh svojih lastnosti najboljša izdelka te vrste.

...

Edini izdelovatelj:

Anton Jelenec v Idriji,

imetelj rastlinske destilacije „JELEN“.